

küllőket állítanak elő, a forgács és tűzifa, mint ilyen az itteni gyárakban kel el. Ugy, hogy a vágásban csak az egészen apró forgács marad vissza, de ezt is az itteni szegény bányásznép kétfogatu fuvaronként 2 koronáért megveszi és a vágást egészen kitakarítja.

Erdészeti tanulmányut a Mátra- és Bükk-hegységbe.

Irta: *Günther Frigyes*, akad. tanársegéd.

A harmadéves erdészhallgatók m. évi tanulmányutja, a melyen Fekete Lajos és Vadas Jenő akadémiai tanárok vezetése alatt 12 hallgató és e sorok írója vett részt, június hó 7-ikén vette kezdetét.

A kora reggeli vonattal indultunk Selmezbányáról, 11 órakor Kis-Terennén megebédeltünk s onnan kocsin folytattuk utunkat az egri állami erdőgondnokság kerületébe. Kis-Terenne községből kiérve, már alkalmunk volt látni a sok fehéres-szürke, görgeteges, apokás hegyoldalt, a melyeknek beerdősítése, újból termékenynyé tétele az erdésznek oly szép, de egyszersmind oly nehéz feladata. Alaposabb meg szemlélés tárgyává először a Mátra-Mindszent község határában levő, részben magán, részben közbirtokosok tulajdonát képező, elkopárosodott legelőkön létesített fásításokat tettük. Az erdősítés itt 1896-ban vette kezdetét akáczcsemeték ültetésével s azóta évről-évre folytattatik, általában véve jó, sőt helyenkint kiváló eredménnyel; miután pedig a birtokosok máris tapasztalják az erdősítés hasznát, a mellett ingyen csemetét és államsegélyt is kapnak, nem vonakodnak az erdősítéstől, hanem — méltán — büszkék az eredményre. Kisebb, gyepes területek az utóbbi években kocsánytalan tölgygyel ujittatnak fel, miután itteni tapasztalás szerint a gyepes területen az akác nem fejlődik. Az erdősítés majdnem kivétel nélkül őszszel történik, bár talán különböző okoknál fogva előnyt kellene itt a tavaszi ültetésnek adni; így sok csemetét az ültetés után következő télen és tavasszal a víz, hó a vizmosások oldalairól, mielőtt még gyökereivel megkapaszkodhatott volna, lesodor. Az 1902. évi ültetéseket a mult kemény tél legnagyobb részben tönkretette.

Hihetetlenül rossz uton, a melyen az erdőgondnok „kopárjárásra berendezett“ egylovas talyigája kevésbé, de a mi csontjaink annál fényesebb jelét szolgáltatták a szivósságnak, elérkeztünk a bodonyi telkesek erdejébe, mely 488 kat. h. s Hevesmegye legnagyobb, állami kezelésbe vett erdőbirtoka. Elvénhedt, kiritkult tölgyes nagyrészt, mely azonban, mióta állami kezelés alá került, örvendetes változást mutat, különösen az eszközölt felújítások miatt.

A vágásokat szépen záródott, részint makkvetésből, részint csemeteültetésből származó fiatalosok foglalják el, sok helyt a tölgy akácczal van elegyítve, a mi az előbbinek növekvésére határozottan előnyösen hat. A közbirtokosság elkopárosodott legelőjéből 1896 óta szintén beültetett eddig több mint 100 holdat, igen szép eredménnyel, de az 1902-iki erdősitést itt is, mint majdnem az egész megye területén, tönkretette a fagy.

Estére Parádra értünk, hol másnap reggel a fürdő és nevezetességeinek megtekintése után a Csevicze-forráshoz kocsiztunk, utközben a vadaskertben levő halastavakhoz is kitérve. Megnéztük a Csevicze-forrást, a viznek palaczkozását és raktározását, az üvegyárat s a gyönyörű parkot. Ebéd után a derecskei kopárok felé vettük utunkat. Derecske község határában Barkóczy Sándor bárónak mintegy 100 kat. h. kopárerdősítését tekintettük meg. Az ültetést tulnyomó részben akácczal, kis részben pedig fekete-fenyővel fogatosították, de az utóbbi kevésbé sikerült.

Tovább haladva elhagytuk a festői fekvésű Kanásvárat s a Recsk község határában levő mintegy 90 kat. h. kopárhoz érkeztünk, melyet előző birtokosai (községbeli kispasztorok) szép eredménnyel erdősítettek ugyan néhány év előtt, de mióta hitelezőjüké lett a terület, a legeltetés folytán rohamosan pusztul újból. Recskről Terpesre kocsizva, utközben alkalmunk volt látni azt a pusztítást, melyet az elkopárosodott hegyoldalokról akadálytalanul lerohanó víztömeg a folyómedrek eliszapolása által okoz. Az egész Tarna völgye, melyen ezelőtt alig másfél évtizeddel még termékeny mezőgazdasági földek voltak, a folyó által hozott s eleinte a mederben, később — a meder feltöltődvén — a mind gyakribb áradások alkalmával a környező földeken felhalmozott iszap és kőtörmelék által teljesen tönkretétetett. Ma már több száz méter szélességben és sok kilométer hosszban csak vadvizes, sásos terü-

letet látunk s a Tarna folyó, mely azelőtt rendes mederrel birt, most szétterült, mocsárrá szélesedett.

Terpesen a következő nap délelőttjét az állami csemetekert megtekintésére fordítottuk. A kert mintegy 23 kat. h. kiterjedésű s rendeltetéséhez képest leginkább kopárfásításra alkalmas fanemeket, főleg akácot, virágos kőrist és tölgyet nevelnek benne. Ezenfelül kisebb mértékben gyümölcsfákat is tenyésztenek, hogy így a környék népének, mely eddigelé a gyümölcsstenyésztésre alig fordított gondot, jó példát, meg olcsó gyümölcsfacsemetét, ojtványt szolgáltatassanak. A csemetekert megmunkálására az április-októberi időszakra 30 állandó munkásnő van alkalmazva, havi 24 korona bérért, kik az összes teendőket végzik s állandóan csemetekerti munkát végezvén, igen nagy gyakorlattal bírnak. A csemetekertben jelenleg körülbelül 7—8 millió csemete van; minthogy a talaj tápanyagokban meglehetősen szegény, kainittal, trágyával fokozzák a termőképességét. Azonfelül a nyári hosszantartó szárazság ellensúlyozására locsolást alkalmaznak, felszivattyuzván a közelfekvő Tarnából a vizet. A csemetekert közepén csinos kis pavillon épült, menedékül az eső ellen; ottlétünkkor Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsosról a „Fekete-lak“ elnevezést nyerte. A nap hátralevő részét a pétervásári és ivádi közbirtokosság, meg Ivády Béla földbirtokos kopárfásításainak megtekintésére fordítottuk. Itt egyes erdőrészekben pajzstetű által okozott károsítást láttunk. Ivády Béla erdejében már kihasználás is van, a mennyiben a birtokos által néhány év előtt saját kezdeményezéséből létesített akácos, melyet vizmosásoktól átszótt elkopárosodott legelőre telepített, már szőlőkarónak alkalmas. Másnap, 10-én kocsikon Istenmezőre hajtottunk, utközben megállapodva a saját szerű homokkő-alakulásnál, melyről a község nevét vette s a ma már elhagyott, sziklaüregbe rejtett kápolnánál.

E községben a viszonyok a lehető legrosszabbak. Az itteni lakosság, miután szelid lejtőjű, szántó földnek alkalmas talaja alig van, a meredek oldalakon irtja erdejét, feltöri a földet s rövid néhány éven át terem is az valami keveset; addig, míg a megbolygatott talaj összes kilugozható tápanyagát 2—3 év alatt lemossa az eső. Ekkor a tulajdonos ismét feljebb költözteti földjét, még meglevő erdeje helyébe s mire rövid néhány év alatt ily módon

feljut vele a hegytetőre, akkor kezébe veheti az ásó helyett a vándorbotot, mert földje nem termi meg többé a betevő falatot.

Lelesz, Várasszó és Szt-Domokos községek területén szintén nagykiterjedésű kopárok, s ezeken szorgalommal és nagy fáradással létesített fásításokat láttunk. Másnap, Urnapján, délelőtt érkezünk Terpesről kocsikon Egerbe. Ez a nap pihenésre, illetőleg a város nevezetességeinek megtekintésére volt szánva. Láttuk a várat, a gyönyörű érseki könyvtárt, élveztük a szép kilátást a valaha jobb időket látott csillagvizsgálóról. Eger jelenleg nem többé a csillagvizsgálójáról, hanem inkább jó boráról nevezetes; hogy ez utóbbit is „behatóan tanulmányozhassuk“, Kovács Kálmán műszaki tanácsos ur szőlőnagybirtokos páratlan vendégszeretettel hívott s vendégtelt meg bennünket több mint 1000 hl.-t tartalmazó pinczéjében, hol ez alkalomból a város egész intelligenciáját is vendégül látta.

Másnap reggel az egri érseki uradalom demjéni erdejét tekintettük meg, a hol rossz talajon álló öreg gyér tölgyest, de igen szép eredményt felmutató, akácczal elegyített tölgyfiatalost is láttunk. Ezen erdő faanyaga legnagyobb részét az uradalom saját gazdasági és tüzelőfa szükségletét van hivatva kielégíteni; az ezenfelül fennmaradó törzseket 5—6-ával árverelik a helyszínén. A felújítás mezőgazdasági közteshasználattal történik. Megnéztük ezután a kerecsendi 260 k. hold kiterjedésű fácánost, melyben ezt a pompás vadat mintaszerűen tenyésztik. A tisztásokon kölest, buzát, kukoriczát termelnek részükre, de gondot fordítanak arra is, hogy a fácán által kedvelt különféle bogyótermő bokor is sűrűn legyen a fácánosban. A ragadozók pusztítására különféle csapdák, a fácán téli etetésére és befogására pedig megfelelő etetők és szoktatók vannak felállítva.

Estére kocsikon Felső-Tárkányba érkezünk, [másnap reggel pedig a felnémeti erdőbe indultunk, a hol alkalmunk volt gyönyörködhetni egy teljes sikerű, alátelepítés útján létrejött tölgykulturában, továbbá a barátbérczi természetes felújításban, a hol a fölösleges sarjakat, nehogy a többi növekvésében akadályozzák, gyérités útján kiszedik és legnagyobb részét cserhántásra használják. Követésre méltó példa ez, egyrészt a felszabadított fiatalos gyarapodása tekintetében, másrészt arra, hogy mily aránytalanul nagy anyagi jövedel-

met hajt az okszerű kezelés. Így a kecskebérczi 48 k. h. tisztítás adott 1361 ürm³ vargafát à 3·80 K. és 330 ürm³ feketefát à 1·80 K. Gyönyörködtünk utközben a páratlan fekvésű Szarvaskő várában, majd a Cseresbérczi ritkításon és a Berva-völgyi, 8 év előtt áterdőt 180 k. h. tölgyesen át hazatértünk Felső-Tárkányba. Másnap reggel nem kedvezett az idő, esett, s így sajnós, az e napra tervezett kirándulásnak csak egyik részét valósíthattuk meg. Kocsin mentünk a Samassa-menedékházhoz, mely a pazar kényelemmel berendezett vadászlak mintaképe, s innen a 980 m. magas Tarkó-csúcs aljáig, hogy az ott folyó mész- és szénégetést megnézzük. Utközben 6—700 m. t. sz. f. magasságban, gyönyörű elegyetlen 130 éves kocsánytalan-tölgy állabon haladtunk át, bámulva a kifogástalan egyenességű törzseket. A tarkó alján, a honnan a kevésbé értékes fa kiszállítása nem volna jövedelmező, a széltörött fát szentitik, s az ugyanitt található kiválóan tiszta mészkő égetésére használják fel. A Samassa menedékházban meghálva, hétfőn reggel pompás tölgyesen keresztül eljutottunk a vendégszerető érseki uradalom határához, s érzékeny búcsút véve derék házigazdánktól és szives vezetőnktől, *Gesztes* Lajos erdőmestertől, a diósgyőri uradalom területére léptünk. Répáshuta kincstári telepes községben a község birtokrendezésével ösmerkedtünk meg, mely most van folyamatban. A szakadó eső miatt csak a térképen láthattuk a házhely, szántó, legelő és erdőelkülönítést; egyuttal a telep keletkezésére és történetére vonatkozó érdekes ismertetést hallottunk. Kocsin tovább utazva a hollósi erdőrézbe tértünk, a hol a vörös- és luczfenyőből álló elegyes állabban zsindelyt termeltek. Az eső ujból utólért bennünket, s így az utközbe eső kerekhegyi vágást (természetes felújítású bükkállab) csak futólag szemlélhettük meg, s jól megázva értünk Lillafüredre.

Vasárnap kora reggel kellett volna indulnunk, de a szakadó eső meggátolt ebben; míg valamennyire alább hagyott, addig az erdőhivatal gazdasági stb. viszonyaira nézve kaptunk tájékoztatást. Így többi között megtudtuk, hogy az uradalom, bár évenként mintegy 40,000 K. értékű szolgálmány és mintegy 33,000 K. kedvezményes fakiadás terheli, mégis év- és holdankint közel 4·00 K. jövedelmet hoz. Az eső alább hagyott időközben, s mi a festői fekvésű hámorító mellett elkocsizva, a Szt. István nevű erdőréz szép bükkösein

át a „Vesszős“-be jutottunk, a hol a fiatal kőrisállabban az itt nagy számban előforduló fővad által okozott károsítást néztük meg. Helyenkint, mintha kertész ollója nyirta volna le a fiatal törzseket, oly egyenlő magasságban vannak lerágva. Továbbutazva, az e vidéken nagyban üzött mészégetést láttuk egyes fázisaiban részletesen bemutatva, négy kemenczén. Az első kemenczén a hely előkészítését s a mészkeő berakását láttuk, a második, már felépített kemenczén megtanultuk a számítási módot, mely szerint itt a berakott mészkeő mennyiségét meghatározzák, a harmadik „javában égett“, s a negyedik már kiégetett és félig kihült kemenczénél tanui voltunk a szétbontásnak, s annak a nagy igyekezetnek, melylyel a fuvarosok mindegyike a bontásnál a javát iparkodik saját szekereére rakni. A Jávorkut melletti vadászházban elköltött ebéd után a csemetekertet néztük meg, majd visszafelé indulva, a kecskestői vágást. A legjobban hasadó tönkökből itt szőlőkarót termelnek, közgazdasági célokból, de a jövedelem nagy hátrányára. A visszamaradó törzsek részben bányá, részben mü,- szerszám és kerékgyártó-fának dolgoztatnak fel, s az ezután visszamaradók tüzfának. Másnap bucsut mondtunk Lillafürednek, s a Czartl-testvérek hajlitott-butorgyárát tekintettük meg Alsó-Hámorban. A gyár 60 lóerejü turbinától kapja a hajtó erőt; parkettdeszka készítésével is foglalkozik. Tovább kocsizva a könyöklői véderőt és kőgörgeteg-kötést, majd pedig a híres diósgyőri papirgyárát néztük meg. Innen kocsikon Miskolczra, s vonaton tovább Gödöllőre utaztunk. Másnap reggel először is a központi csemetekertet (12 k. h.) néztük meg, a hol leginkább a különféle külföldi fánemek kellettek különös figyeelmet, majd az Erzsébet-parkot jártuk be, gyönyörködve festői részleteiben; utóbb pedig a nemrég létesített fenyőkisérleti telepet, meg az állami méhészetet és baromfitenyésztő telepet, de ez utóbbiban nem igen sok baromfit láttunk. Délután az isaszegi erdőgondnokság szt. Király nevü erdőrészébe rándultunk ki, a hol szarvasbefogót és szép feketefenyő-erdősítéseket láttunk, mely utóbbiak a vadkárosítás ellen gondosan el vannak kerítve. Azonban akaratlanul is a legnagyobb figyelem a lépten-nyomon felbukkanó fővadra irányult, a melyet a résztvevők legnagyobb részének aligha volt eddig alkalma oly számban és oly közelről látni, mint itt. De hogy is ne, mikor ez királyunk legkedvesebb vadászterülete.

Másnap, tanulmányutunk utolsó napján, Vácra utaztunk, az ottani állami csemetekert megtekintése végett. Itt nagy megtiszteltetés ért bennünket, a mennyiben ez alkalomból Horváth Sándor miniszteri tanácsos ur is kijött Vácra, a földmivelésügyi ministerium több tisztviselőjével. A váczi állami csemetekert 40 k. h. homoktalajon van létesítve, a melynek termőképességét zöldtrágyázással, és pedig igen czélszerűen Lupinussal fokozzák. Akác, tölgy, vir. kőrös s a többi, kopár fásításra alkalmas fánemek nagy mennyiségben tenyésztetnek itt, a mellett nagy súlyt helyeznek különféle gyümölcsfák nevelésére. Nagy táblákban neveltetnek a különféle vadonczok, alanyok, más táblákban a különböző koru oltványok vannak iskolázva. A kert főutait mindenütt gyümölcsfák és különféle gyümölcs-termő bokrok szegélyezik. A csemetekert beható meg szemlélése után terített asztal várt bennünket, s a pompás uzsonnával együtt két heti tanulmányutunk is, melyen annyi tapasztalattal lettünk gazdagabbak, véget ért. Hálátlanság lenne részünkről, ha igaz köszönetünket ki nem fejeznénk mindazoknak, a kik, nem kimélve sem időt, sem fáradságot, egész igyekezetükkel azon voltak, hogy utainkat minél tanulságosabbá tegyék, s a kiknek páratlan magyar vendégszeretetét két héten át élvezni alkalmunk volt.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

I.

TITKÁRI JELENTÉS.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1903. évi közgyűlésén előadta: *Bund Károly*.

Tisztelt Közgyűlés!

Az 1902. évi szeptember hó 9.-én és 10.-én tartott legutóbbi közgyűlésünk óta több mint egy év telt el, a mely idő alatt egyesületünknek több irányban nyílt alkalma, hivatásának és céljának megfelelő tevékenységet kifejteni, bár az általános politikai helyzet kedvezőtlen visszahatása bizonyos tekintetben egyesületünk tevékenységére is bénítólag hatott.